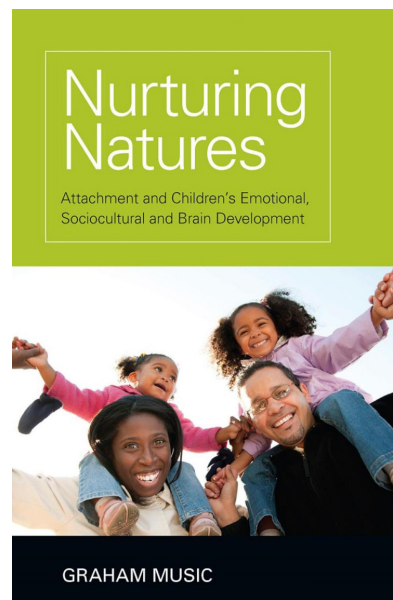

Bokanmälan
Bokanmeldelse

Graham Music
London

Nurturing Natures – Attachment and children's emotional, sociocultural and brain development

Graham Music har skrivit en bok om det intrikata samspelet mellan anknytningsmönstrens och den sociokulturella bakgrundens påverkan på barns emotionella utveckling och hjärnans strukturer. Syftet med boken är att beskriva grunden för hur barn utvecklar sin unika personlighet.

Music utgår från vetenskapligt förankrade rön från forskning i utvecklingspsykologi och observationer av späda barns anknytningsmönster. På ett lättfattligt sätt länkar han samman äldre forskningsrön, från bl.a. Renée Spitz på 1940-talet, med efterföljare som betonat anknytningens betydelse och ny kunskap från 2010-talet om det mänskliga samspelets betydelse för det lilla barnets personlighetsutveckling. Hans syfte är också att belysa hur sociokulturella bakgrundsfaktorer påverkar utformningen av olika typer av anknytningsmönster.

Rubriken *Nurturing Natures* uttrycker väl bokens fokus, som gång på gång återkommer till hur naturen påverkas av den "nurture" (den "näring"

och omgivning) den utsätts för. Musics respektfulla redovisning av såväl äldre forskningsresultat (från t.ex. Bowlby, Spitz, Anna Freud) blandas på ett mycket tilltalande sätt med nutida neurovetenskapliga rön. Vad som är unikt med boken är att författaren ständigt återkommer till de sammanhang som ett barn växer upp i. Det har under många år saknats en länk till kunskapsområden som sociologi och etnografi och betydelsen av dessa för den psykosociala utvecklingen hos barn. Här bidrar Music med intressanta länkar mellan olika kulturers sätt att se på förutsättningarna för barns utveckling, genusperspektiv och pappans betydelse.

Boken är uppdelad i fem avsnitt och inleds med att Music betonar de mångdimensionella faktorernas centrala betydelse under ett litet barns första tid för hur de kommande levnadsåren kan gestalta sig. Ett kapitel ägnas åt att barn är "born to relate" och hur imitation, intoning och affektreglering formas av den omgivning som barnet växer upp i.

Ett annat avsnitt belyser Music det han benämner "Overarching bodies of ideas", där han uppvisar en förmåga att överbrygga olika teori-bildningar. Han ger en tilltalande inramning av de teoretiska begrepp som beskrivs, bl.a. utifrån hur de vuxit fram och används idag. Detta är speciellt tydligt, då han visar på empatibegreppets och anknytningsteoriens framväxt. "Reflective function" är ett annat centralt område som han länkar till begrepp som Theory of Mind och mentalisering.

Ett avsnitt berör "Developmental capacities and stages", där man kan följa förutsättningar för att ett litet barn ska kunna utveckla förmågor som språk, symboliseringsförmåga, minnesfunktioner och lek. Music tar mot slutet av boken upp aktuella perspektiv på biologiska och sociokulturella bakgrunds faktorer i ett genusperspektiv. Detta gör han med tydlig respekt för flickans respektive pojken biologiskt förankrade könsutveckling. Ett annat område där han ger sig in i den vetenskapligt förankrade samhällsdebatten beskrivs i avsnittet "Not just mothers", där ett helt kapitel fokuserar på "The place of fathers". Han visar på mammans respektive pappans roll i olika kulturer, på styvföräldrars roller, ensamstående mammors, på syskons och hur det kan vara att växa upp med två föräldrar av samma kön. Adoption, daghemsplicering kontra barnflickor i hemmet diskuteras och Music framhåller tydligt kvaliteten i de samspelsrelationer som barnet möter. Här framhålls omvårdnadspersonens förmåga till "mind-mindedness" som den avgörande kvalitetsfaktorn. Med detta begrepp avses den vuxnes förmåga att "mind" (uppmärksamma och bry sig om) barnets "mind" (det som den unge är berörd och känslomässigt engagerad av). Att tona in barnets upplevelsevärld och bringa delad mening i den, är enligt Music den påverkansfaktor som betyder mest för hur ett barns psykiska hälsa eller ohälsa utvecklas. Hos många av dem som lider av psykisk smärta är det just förmågan till "mind-mindedness" hos de vuxna som brustit och det är också med detta i fokus som arbetet med

föräldrar och andra som möter barn och tonåringar blir så centralt.

Han drar sig inte för att betona vikten – igen med vetenskapligt förankrade forskningsresultat – av att ett litet barn inte utsätts för alltför många vårdare av varierande kvalitet, t.ex. på daghem. Genom den vetenskapliga förankringen blir hans ståndpunkter mer vederhäftiga och kan nå en läsekrets utanför de som redan inser betydelsen av hur anknytningsmönster formas.

Music ägnar ett helt kapitel åt lek och hur man kan se det som "a window into the psyche". Här finns mycket att hämta för en barnpsykiaterapeut om hur leken påverkar uppbyggnaden av hjärnans strukturer och metabolismen i kroppen. Det han skriver är mycket användbart för alla terapeuter som önskar hitta andra infallsvinklar till patienten än enbart de kognitivt mer eller mindre medvetna regionerna i hjärnan. Han refererar bl.a. till Panksepp et al. och framhåller att

"Play produces benefits in its own right for the player, spurring other developments, yet it is generally undertaken simply for its intrinsic rewards. Panksepp and colleagues have shown how rats with a neurological propensity for hyperactivity, enhanced opportunity for play *decreases* hyperactive behaviours and lead to more self-regulation" ... "They argue that the same applies to children, and interestingly much therapeutic work with children is undertaken through the medium of play." (s. 124) (Min kursivering)

Music visar också på olika kulturella skillnader, t.ex. hur vi i västvärlden strävar efter att få vår avkomma "independent" och vad detta oberoende medför i vuxnas förhållningssätt gentemot barn och därmed också hur anknytningsmönstren präglas. Detta sätts i motsatsförhållande till kulturer som är "interdependent", där man önskar förbereda barnen på ett liv i nära samspel med utvidgade familjekretsar. Det intressanta med Musics presentation är att han lyckas koppla olika förutsättningar för hur anknytning kommer att utformas till hur detta också påverkar uppbyggnaden av bioelektriska strukturer i hjärnan som i sin tur styr barnets kroppsliga reaktioner. Han påpekar att vi bara befinner oss i början av utvecklandet av skapare inom dessa områden, och att vi under den

närmaste framtiden kan förvänta oss en expansion av kunskapsarsenalen som just bygger på detta integrativa synsätt.

Boken avslutas med ett kapitel om "Moving towards adulthood" där man kan följa det Music benämner som den unges "emerging adulthood" och hur denna period präglas av tillväxt i hjärnans strukturer som påverkar förmågan att hantera olika situationer. Han lyfter fram svårigheter för många västerländska unga vuxna att "settle down", dvs. att slå sig till ro, bestämma sig för en yrkesbana, bilda partnerskap och senare också familj.

Sista delen av boken är rik på beskrivningar av vad som sker med barn som tidigt utsatts för "neglect" eller "abuse", två begrepp som han skiljer på. Interaktionsmönster från vuxna som leder till sådana tillstånd för barn ger också olikartade fysiologiska följdreaktioner och behöver därför bemötas – både i psykoterapeutiska sammanhang och genom andra samhällsinsatser – med olika interventioner. När Music beskriver dessa tillstånd märks det att han är väl påläst och en erfaren kliniker. Detta avsnitt borde läsas av alla i skolan, sjukvården och socialtjänsten som möter barn med sådan bakgrund. Trots att det finns en pessimism om graden av förändring som kan ske, om alternativa anknätningsmodeller kommer in alltför sent under uppväxtåren för dessa utsatta barn, lyckas Music ändå förmedla en optimism genom att visa vad man som förälder, behandlare eller andra som möter barnet ändå kan göra för att utvidga förmågan till "resilience". Detta begrepp har fått en alltmer central plats i litteratur som rör barn med genomgripande kontakt- och beteendeproblematik och kan man som behandlare bistå barnet till en större elasticitet och återhämtningsförmåga så är ändå mycket vunnet. Han skriver om hur man idag (t.ex. i populärvetenskapliga tidskrifter) ofta framhåller det positiva tänkandet som salutogent. Music betonar dock att bara vara överdrivet positivt inte är en lösning. I det positiva måste också finnas förmågan att kunna ta in det problematiska i tillvaron och hantera detta i relation till omvärlden med förvisning om att man kan försöka att påverka sin situation.

Referenserna i boken är många och intressanta. Jag vill här bara lyfta fram hans kommentar till Daniel Siegels påstående att:

"psychological health is marked by ever increasingly complex interdependence between brain areas, and that many who present with psychological or psychiatric issues show less complex or interwoven structure, with fewer links between brain regions."

Och, som Music skriver, att:

"when we are very frightened we tend to return to very basic modes of functioning in which our more developed cognitive capacities are barely active." (s. 87)

Det är många psykoterapeuter och andra behandlare som numera börjat använda sig av liknande utgångspunkt som en sorts "guidelines" för att försöka finna vilken nivå interventioner kan utformas på, som kan vara lämpliga i varje unikt ögonblick och med varje unik patient. Man kan bara gissa – och hoppas – att vi här kommer att få se en intressant vidareutveckling av integrativa ansatser. Naturen påverkas av den näring den får i samspel med omgivningen, eller som Music uttrycker det:

"These days we are moving away from models of single brains towards an understanding of how one brain activates another." (s. 89)

Music beskriver hur inre arbetsmodeller byggs upp när vi är unga. Att detta sker i samspel mellan andra människor är grundtemat genom hela boken. Det är här hans sammanställningar får sin genomslagskraft genom kombinationen av neurovetenskapliga rön, sociokulturella faktorerers påverkan och samspelet mellan varje unikt barn och dess närmaste. Boken är tydligt uppställd med introduktioner till varje avsnitt och sammanfattningar i slutet, vilket bidrar till att göra den läsbar, trots att den innehåller många infallsvinklar. Den blir inte splittrad, istället är det just genom integreringen mellan de olika infallsvinklarna som Music lyckas i sin uppläggning av den. Boken lämpar sig väl som underlag för terapeuter men också för blivande psykologer, läkare, socionomer och pedagoger.

Graham Music är Consultant Child Psychotherapist och Associate Director vid Tavistock Clinic i

London. Han har skrivit flera artiklar i Journal of Child Psychotherapy om samspelets betydelse för hjärnans utveckling. Han har intresserat sig för adopterade barn och de som varit utsatta för tidiga psykosociala trauman. Han är engagerad i utbyggnaden av samhällstjänster, i offentlig verksamhet, t.ex. inom skolans arbete.

Nurturing Natures - Attachment and children's emotional, sociocultural and brain development

Graham Music

Hove and New York: Psychology Press, Taylor & Francis Group, 2011

ISBN: 978-1-84872-052-7

314 sid.

Britta Blomberg

leg psykolog, leg psykoterapeut

redaktör för Mellanrummet

Stockholm

info@mellanrummet.net